Catxet - Caixet - Wafer

Autor:
Data de publicació: 15-05-2026

Dins l'entorn farmacèutic un catxet,[1] o caixet,[2] també conegut com oblia o pel terme original francès cachet, era una antiga forma farmacèutica sòlida utilitzada principalment entre mitjans del segle XIX i mitjans del segle XX. Consistia en dues petites càpsules planes fetes de pa àcim[3] o midó (amilàcies), que s'emplenaven per a crear les dosis de medicaments en forma de pólvores que es tancaven manualment o amb un dispositiu especial. Va ser una forma molt emprada en les farmàcies europees abans de la generalització de les càpsules modernes i els comprimits industrials.[4]

Catxet

Dins l'entorn farmacèutic un catxet,[1] o caixet,[2] també conegut com oblia o pel terme original francès cachet, era una antiga forma farmacèutica sòlida utilitzada principalment entre mitjans del segle XIX i mitjans del segle XX. Consistia en dues petites càpsules planes fetes de pa àcim[3] o midó (amilàcies), que s'emplenaven per a crear les dosis de medicaments en forma de pólvores que es tancaven manualment o amb un dispositiu especial. Va ser una forma molt emprada en les farmàcies europees abans de la generalització de les càpsules modernes i els comprimits industrials.[4]

Contingut

Història

Els catxets es van idear com una solució per administrar dosis unitàries de medicaments en forma de pólvores abans de la invenció de les càpsules de gelatina. El seu ús va iniciar a França cap al 1872 i es va estendre especialment per Espanya i altres països europeus durant el segle XIX i la primera meitat del XX. El farmacèutic francès Stanislas Limousin (1831–1887), pioner de la galènica moderna, va contribuir al desenvolupament de noves formes farmacèutiques, entre elles els comprimits medicinals que acabarien substituint els catxets.[5]

Forma i composició

El catxet estava format per:

Dos semicilindres buits, tapat per un costat, fets de pa sense llevat, farina d'arròs o midó .
Una cavitat interior on s'introduïen les pólvores del medicament.
Un tancament sota pressió aprofitant l'adhesió natural del midó, humitejant les vores.[4]

Abans d'administrar-se, el catxet es remullava uns segons en aigua per estovar-lo i facilitar la deglució . El pacient el subjectava entre el polze i l' índex, el submergia breument, el col·locava sobre la llengua i se l'empassava amb un glop d'aigua.[4]

Fabricació

La fabricació dels catxets es realitzava a les oficines de farmàcia o rebotigues emprant un dispositiu específic anomenat capsulador amilaci. Aquest consistia en tres plaques circulars de metall amb forats de diferents mides, depenent de la quantitat de medicament i del catxet a utilitzar:[4]

La primera meitat del catxet es col·locava al plat inferior o base, on s'hi afegia el medicament.
El plat central marcava la vora del catxet per evitar que les pólvores sortissin de la cavitat.
Es col·locava la segona meitat del catxet al plat superior, s'humitejava per enganxar tots dos catxets.
Es retirava el plat central i, un cop secs els caixets, s'extreien del motlle.[5]

De vegades, els catxets podien portar gravats identificatius.[4]

Difusió

Com s'ha dit abans, en moltes localitats de França i de la península ibèrica, els catxets van ser d'ús genèric fins a mitjans del segle XX, com per exemple els catxets BYLA a França.[6] A les farmàcies de les zones rurals, es preparaven artesanalment amb midó o pa àcim, i s'emplenaven amb pólvores medicinals com antipirètics, laxants o tònics. Els usuaris d'una certa edat en recorden l'ús, quan el farmacèutic preparava els catxets al moment, una pràctica avui desapareguda. Un exemple de producció en sèrie van ser els catxets Socram, fabricats a Càceres entre 1919 i 1933 pel farmacèutic Pablo A. Escribano, propietari de la farmàcia de la Plaça Maig r. Aquests catxets s'anunciaven com "el millor dels antineuràlgics fins al dia conegut" i es van comercialitzar tant en format singular (catxet Socram) com plural (catxets Socram). La seva existència està documentada a revistes mèdiques ia publicacions culturals de l'època.[7]

Avantatges i desavantatges

Avantatges[4]

Permetien dosis unitàries relativament precises.
Eren fàcils de preparar a la farmàcia .
Emmascaraven les olors i els sabors desagradables d'alguns medicaments.

Desavantatges[4]

La precisió de la dosi no era tan exacta com en les formes modernes.
La seva grandària podia dificultar la deglució .
La producció era manual o semiautomàtica, més lenta que la fabricació de càpsules o comprimits.
Eren sensibles a la humitat.

Aquestes limitacions van portar a la seva desaparició progressiva a partir de la generalització dels comprimits industrials i les càpsules de gelatina .

Referències

«Optimot. Consultes lingüístiques». Llengua catalana. [Consulta: 27 abril 2026].
«Optimot. Consultes lingüístiques». Llengua catalana. [Consulta: 12 maig 2026].
«Optimot. Consultes lingüístiques». Llengua catalana. [Consulta: 7 maig 2026].
Historia de la Farmacia: Capsulador de Obleas o Cachets
Universidad de Sevilla, Patrimonio Cultural: Capsulador amiláceo
«Cachets Byla». Artvee. [Consulta: 12 maig 2026].
«Medicamentos creados en Cáceres: Sellos Socram». Cáceres al Detalle, 2020.